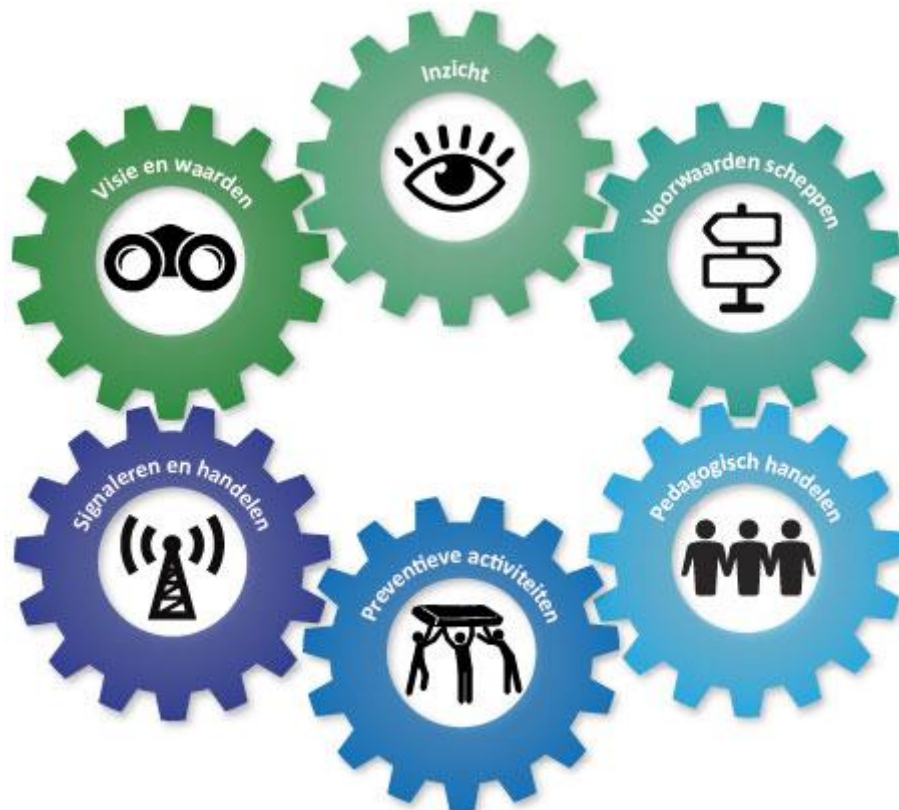

Notitie Pedagogisch klimaat, Sociale veiligheid Burgerschap & integratie

Inhoudsopgave

Inleiding	5
1. Samen zorgen voor veiligheid	6
1.1. Visie, kernwaarden, doelen, regels en afspraken	6
1.1.1. Visievorming	6
1.1.3. Visie en missie	6
1.1.4. Pedagogische onderbouwing van de visie	9
1.2. Gedragsregels	9
1.3. Levensbeschouwelijke identiteit	10
1.4. De waarden van onze organisatie L&E	10
1.5. Specifieke doelen	11
1.6. Beroepscode	12
1.7. "To do" uit digitaal beleidsplan veiligheid & instrument Burgerschap	12
2. Inzicht in veiligheidsbeleving, incidenten en mogelijke risico's	13
2.1 Huidige situatie	13
2.1.1. ZIEN!	13
2.1.2. Sociogram	13
2.1.3. Klassenbezoeken	14
2.1.4. Inspectie	14
2.1.5. Audit	14
2.1.6. Zelfevaluatie	14
2.1.7. Tevredenheidsonderzoek	15
2.1.8. Personeelsgesprekken	15
2.1.9. Collegiale ondersteuning	15
2.1.10. Samenwerking	15
2.1.11. Observaties, gesprekken	15
2.1.12. Leerlingbespreking	16
2.1.13. Leerlingenraad	16
2.1.14. Davinci in relatie met sociale veiligheid, burgerschap en integratie	17
2.1.14.1 Visie en uitgangspunten / methode DaVinci	17
2.1.14.2. Wat	17
2.1.14.3. Hoe	17
2.1.14.4. Waarom	17
2.1.15. Goede doelen	18
2.1.16. Cultuur	18

2.1.17. Waarden	20
2.1.18. Voorbeeldfunctie.....	20
2.1.19. Verantwoordelijkheid.....	20
2.1.20. Bevestiging	21
2.1.21. Aandacht	21
2.1.22. Schoolregels	21
2.2.23. Gouden Weken (de start van een nieuw jaar)	21
2.2.24. Eigenaarschap bij kinderen	22
2.2.25. Voorbeeldfunctie.....	23
2.2.26. Presentaties en werkstukken	23
2.2.27. Expressie.....	23
3. Risico's klachten en calamiteiten	24
3.1. Incidentenregistratie	24
3.2. Time-out, schorsen en verwijderen	25
3.3. Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling; Verwijsindex	25
3.4. Klachtenregeling.....	26
3.5. Uitgangspunt bij afhandeling en vertrouwenspersoon.....	26
3.6. Calamiteiten	26
3.7. RI&E-analyse.....	26
3.8. Tevredenheidsonderzoek.....	27
3.9. Verzuimgegevens	27
4. Scheppen van voorwaarden.....	28
4.1. Beleggen van taken	28
4.2. Betrokkenheid van leerlingen en ouders	28
4.3. Leerlingenzorg	28
4.4. Samenwerken met partners buiten de school.....	29
5. (Pedagogisch) handelen	31
5.1. Pedagogisch vakmanschap.....	31
5.2. Pedagogisch klimaat.....	31
5.3. Zien!.....	32
5.4. Sociogram.....	33
5.5. Pedagogisch Pact.....	33
6. Preventieve activiteiten.....	35
6.1. Pedagogisch klimaat en sociale veiligheid.....	35
6.2. Voorkomen en tegengaan van pesten	36
6.3. Actief burgerschap en integratie.....	36

6.4. Sociale competenties	37
6.5. Mediawijsheid	37
6.6. Tegengaan van radicalisering	38
7. Signaleren en effectief handelen	39
7.1. Signaleren en effectief handelen bij signalen van grensoverschrijdend gedrag.....	39
7.2. Grensoverschrijdend gedrag	39
8. Slot.....	40

Inleiding

In dit document beschrijven we het beleid van de school ten aanzien van de domeinen pedagogisch klimaat, sociale veiligheid, burgerschap en integratie. Om op een planmatige wijze gestalte te geven aan bovenstaande zal dit document jaarlijks geëvalueerd worden aan de hand van het **digitaal beleidsplan** van "[school en veiligheid](#)" en het instrument voor schoolontwikkeling Burgerschap van "[burgerschap in de school](#)".

Deze notitie beschrijft op hoofdlijnen alle onderdelen van pedagogisch klimaat, sociale veiligheid, burgerschap en integratie. De tekst verwijst middels hyperlinks naar bepaalde websites voor achtergrondliteratuur en naar protocollen of andere documenten bijbehorende bij deze notitie specifiek voor De Octopus. Deze documenten staan op de server ter beschikking voor de leerkrachten en op de website van De Octopus voor ouders en andere belangstellenden.

Gezien het feit dat De Octopus in het schooljaar 2018-2019 een IKC wordt, staan veel onderwerpen op de agenda om besproken te worden. Zo is er al een gezamenlijk pedagogisch fundament gelegd wat zichtbaar is middels het pedagogisch cirkel. Doordat het IKC nog niet een voldongen feit is, kunnen een aantal onderwerpen logischerwijs ook nog niet geborgd worden.

Voor een goede ontwikkeling is een goed pedagogisch klimaat en sociale veiligheid nodig. Om zich te ontwikkelen tot burgers die actief deelnemen aan de maatschappij moeten we kinderen de gelegenheid bieden tot het ontwikkelen van vaardigheden. Kennis van de maatschappij en kennis van ontwikkelingen op allerlei gebied behoren tot de bagage die we de leerlingen meegeven om te participeren.

Vandaar dat wij in deze notitie deze onderwerpen in samenhang uitwerken; we zijn tevens van mening dat we deze gebieden ook niet los van elkaar kunnen zien en vorm kunnen geven.

Scholen zijn vanaf 2006 wettelijk verplicht aandacht te besteden aan burgerschap. De opdracht aan scholen om actief burgerschap en sociale integratie te bevorderen is in de wet vastgelegd:

"Het onderwijs:

- a. gaat er mede van uit dat de kinderen opgroeien in een pluriforme samenleving.
- b. Is mede gericht op het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie.
- c. Is er mede op gericht dat leerlingen kennis hebben van en kennis maken met verschillende culturen en achtergronden van leeftijdgenoten."

De gewenste opbrengsten zijn terug te vinden in de kerndoelen. De inspectie beoordeelt de school op het aanbod en de manier waarop de school het resultaat evalueert.

1. Samen zorgen voor veiligheid

1.1. Visie, kernwaarden, doelen, regels en afspraken

1.1.1. Visievorming

In het kader om een Integraal KindCentrum (IKC) te worden, is er een gezamenlijke visie ontwikkeld door de teams van de Peuterspeelzaal “Kwetternest”, Kinderopvang Kids2b en basisschool De Octopus.

In het kader van het KindCentrum zijn we bezig onze visie opnieuw onder de loep te nemen. Het integreren van kinderopvang en de peuterspeelzaal met het onderwijs vraagt een hernieuwde blik. Het projectplan KindCentrum geeft richting waarbij we met de verschillende teams het pedagogisch fundament als eerste besproken wordt. Dit is de basis voor de samenwerking.

1.1.2. Visie De Octopus (in het schooljaar 2018-2019 volgt er nieuwe visie en missie en pedagogisch fundament)

Intellectuele, sociale, emotionele, fysieke en creatieve ontwikkeling zijn de aspecten die bijdragen aan een harmonieuze ontplooiing van elk kind.

Deze ontplooiing gebeurt op De Octopus binnen een pedagogisch klimaat waarin normen en waarden een belangrijke plaats innemen.

Hierdoor wordt een veilige schoolomgeving gecreëerd waarbinnen elk kind uitgedaagd wordt om via kennisoverdracht en zelfontdekkend leren het voor hem of haar hoogst mogelijke resultaat te bereiken.

1.1.3. Visie en missie

MISSIE

Het KindCentrum is een veilige en uitdagende plek waar alle kinderen worden uitgedaagd om zelf de wereld te ontdekken en zich optimaal te ontwikkelen. Alle onderdelen in het KindCentrum leveren samen meer op dan afzonderlijk.

VISIE

Het kernteam heeft een voorlopige visie geformuleerd. Deze visie wordt nog verder uitgewerkt samen met medewerkers en ouders.

Kinderen leren en ontdekken in een veilige, uitdagende en natuurlijke omgeving

- Kinderen leren overal, in het KindCentrum, maar zeker ook daar buiten. Wij stimuleren kinderen om te leren en te ontdekken. Het KindCentrum biedt daarvoor een uitdagende, gezellige en plezierige omgeving. Er zijn veel gevarieerde ruimtes, om samen te leren, om individueel te werken. In ontdekhoeken, leerpleinen, grote en kleine ruimtes, stilteruimtes en een natuurplein, alles is ingericht voor het leren en ontdekken door kinderen.

Het KindCentrum staat midden in het dorp

- Het KindCentrum De Octopus staat midden in het dorpsleven. Omdat leren overal gebeurt, ook in het dorp, leggen wij de verbinding en maken wij gebruik van de kracht en de cultuur van het dorp.

Het KindCentrum verbindt partners

- Het KindCentrum biedt alles wat kinderen en ouders nodig hebben voor een optimale ontwikkeling. Functies van onderwijs, opvang, ontwikkeling en zorg worden gebundeld in ons KindCentrum. Wij kunnen dat niet alleen, daarom werken wij samen met partners zoals GGD, CJG, bibliotheek, muziekschool, theaterschool, moestuinvereniging en sportverenigingen.

Een enthousiast team dat onderzoekt, ontwikkelt en ondersteunt

- Wij werken met een enthousiast team dat doorlopend onderzoekt wat ieder kind nodig heeft. Dat ons team met veel plezier werkt zie je dagelijks overal terug, in de interactie met kinderen, met ouders en met collega's. Ons team is multidisciplinair samengesteld, verschillende deskundigheden, taken en rollen vullen elkaar aan tot één geheel. Het team bestaat uit leerkrachten, pedagogisch medewerkers, vakleerkrachten en (externe) deskundigen. We hebben het doel om deze externe deskundigen op structurele basis te binden aan het KindCentrum zodat de verschillende disciplines samen optrekken rondom het kind. Hierbij uitgaande van 1 plan.

Ouders en professionals vullen elkaar aan

- Een goede relatie tussen ouders en KindCentrum is onmisbaar voor de optimale ontwikkeling van kinderen. Ouders en professionals van het KindCentrum zijn educatieve partners. Educatief partnerschap betekent dat ouders en professionals elkaar over en weer informeren, samen werken en elkaar op de hoogte houden van de ontwikkeling van het kind. Zo maken we samen met het kind en de ouders/verzorgers de leerplannen.
- Ook bij ouders/verzorgers ontdekken wij waar hun kracht ligt en benutten wij hun talenten. Dat kan op verschillende manieren. Zo kan de ene ouder lid zijn van de werkgroep huisvesting en de andere ouder een workshop geven. Ook oma's en opa's zien wij als een schakel in de opvoeding en onderwijs van kinderen.
- Door het bieden van verschillende dagarrangementen en pakketten voor onderwijs, opvang en zorg ondersteunen en ontzorgen wij ouders. Dit maakt het ouders mogelijk om arbeid en zorg te combineren. Het KindCentrum biedt ouders één loket voor vragen over onderwijs, opvang en opvoeding.

Kinderen onderzoeken hun toekomst

- Kennis ontwikkelt zich razendsnel in de huidige samenleving. Dat betekent dat kinderen hun leven lang zullen leren. Wij bieden modern en excellent onderwijs waardoor alle kinderen zich goed kunnen voorbereiden op hun toekomst. Kinderen die een extra steuntje in de rug nodig hebben bieden wij dit; kinderen die sneller vooruit willen geven wij de ruimte om nieuwe werelden te ontdekken.

- Onze aandacht richt zich op het ontwikkelen van motivatie voor leren; door betekenisvol leren en door kinderen te leren leren. Dat houdt in dat wij werken met betekenisvolle opdrachten; door coöperatief samenwerken en door het ontwikkelen van competenties voor de 21ste eeuw.
- Omdat ieder kind verschillend is en een eigen wijze en eigen tempo van leren heeft werken we met individuele leerroutes en niveaugroepen. Ieder kind heeft talenten. Het is onze uitdaging om kinderen te ondersteunen bij het optimaal leren kennen en ontwikkelen van deze talenten. Ieder kind een eigen programma dat bij hem/haar past. Passend onderwijs en passende opvang zorgen voor ondersteuning wanneer een kind dit nodig heeft.
- Ieder kind heeft een eigen portfolio waarin de ontwikkeling wordt gevolgd. Kinderen houden hun eigen portfolio bij met ondersteuning van leerkrachten. Ouders, kinderen en leerkrachten bespreken regelmatig de ontwikkeling en leggen dit vast in plannen en verslagen in de portfolio.
- Modern onderwijs betekent ook optimaal gebruik maken van de mogelijkheden die moderne technologie biedt. Het gebruik van ICT maakt voor kinderen het onderwijs eigentijds en aantrekkelijk met nieuwe onderwijsprogramma's. Tevens biedt het de mogelijkheid om binnen- en buitenschools leren, te verbinden. ICT biedt professionals de mogelijkheid om de individuele leerlijn van ieder kind goed te kunnen volgen.
- Excellent onderwijs betekent het onderzoeken waar je talenten liggen en de ruimte en ondersteuning krijgen om deze optimaal te ontwikkelen. Naast taal, rekenen en de kernvakken worden ook 21ste eeuwse vaardigheden geoefend zoals samenwerken, creativiteit, ict-geletterdheid, communiceren, probleemoplossend vermogen, kritisch denken en sociale en culturele vaardigheden. Steeds meer worden kinderen gedurende de jaren zelf geleerd om verantwoordelijkheid te nemen voor hun leren, samen met anderen. Thema's, projecten, naschoolse activiteiten, leren en spelen, formeel en informeel leren zijn met elkaar verbonden in een rijk programma dat afgestemd is op ieder individueel kind. Individueel werken en samenwerking in projecten en met coöperatieve werkvormen, verplichte lessen en facultatieve workshops worden afgewisseld.
- Kennis van taal en rekenen is een belangrijke sleutel tot deelname aan de samenleving. Aandacht hiervoor is een belangrijk onderdeel van het KindCentrum.

In een nieuw tijdperk passen nieuwe schooltijden

- Het KindCentrum werkt met een continuooster en het vijf-gelijke-dagen model. Er is na schooltijd een afgestemd aanbod. We willen gaan onderzoeken of het mogelijk is om ouders/kinderen 'snipperdagen' op te laten nemen. Dit is een nadrukkelijke wens van ouders.

1.1.4. Pedagogische onderbouwing van de visie

Een pedagogisch klimaat van respect, vertrouwen en veiligheid loopt als een rode draad door het onderwijs van onze school. Vanaf groep 1 willen we graag dat leerlingen weten, dat ze op school veilig zijn, dat ze gerespecteerd en gewaardeerd worden om wat ze zijn en dat ze leerkrachten in vertrouwen kunnen nemen.

Dit komt naar voren in:

- het houden van groeps gesprekken over normen en waarden,
- adequaat optreden van leerkrachten bij ongewenst gedrag,
- aandacht geven aan en stimuleren van positief gedrag.
- serieus omgaan met klachten van kinderen,
- rekening houden met de mening en opvattingen van de kinderen,
- het bewust aandacht besteden aan sociale vaardigheden.

Vanaf groep 1 wordt de leerlingen geleerd, daar waar mogelijk, zelfstandig te werken en elkaar te helpen. Het ene vak nodigt daartoe meer uit dan het andere. De wereldoriënterende vakken bieden mogelijkheden om te discussiëren, stelling te nemen, kritisch te zijn.

Dit vergt een speciale attitude van de leerkracht, die hierbij afwisselend discussieleider, kennisoverdrager of toehoorder is.

Vanuit de visie zijn de teams aan de slag gegaan met het pedagogisch fundament wat visueel is gemaakt door het [pedagogische cirkel](#). In ons pedagogisch cirkel staat in het midden onze kernwaarden. De volgende cirkel bestaat uit de houding die daar bij hoort en de buitenste cirkel beschrijft het gewenste gedrag.

1.2. Gedragsregels

In het onderwijs zijn regels de gewoonste zaak van de wereld. Vanaf dag één leren de kinderen om hun jas aan de kapstok te hangen, niet te hollen in de gangen, elkaar niet te storen in de klas, et cetera. Net als in het verkeer zorgen deze regels ervoor dat kinderen en medewerkers op school samen kunnen leven en werken. Regels vormen enerzijds een leidraad voor gedrag, anderzijds vormen ze een toetssteen bij overtredingen. Het opstellen van regels vormt een onderdeel van het veiligheidsbeleid.

De kracht van gedragsregels schuilt in het feit dat elke school schooleigen gedragsregels opstelt. Gedragsregels zijn afhankelijk van het draagvlak van alle betrokkenen. Door met elkaar na te denken en besluiten te nemen over regels ontstaat er draagvlak voor schooleigen (gedrags)regels. Hoe groter het draagvlak, hoe effectiever de regels. Regels zijn op deze manier een uiting van de gewenste schoolcultuur. Daarom wordt de leerlingenraad vanaf 2017 ook betrokken bij het opstellen van schoolregels en worden aan het begin van het schooljaar altijd de groepsregels met elkaar vastgesteld. Regels worden zichtbaar via de site, schoolgids en in de klas en de school. We hebben er echter voor gekozen om de school niet vol te hangen met regels. Dat is niet de manier waarop wij de leerlingen, ouders en collega's willen aanspreken. Regels moeten vooral zichtbaar worden door het aanspreken van elkaar.

We hanteren de "Kapstokregels" hoe we met elkaar om willen gaan. Dit zijn de basisregels. De geldende schoolregels en de "ongeschreven regels" worden door de leerlingenraad besproken. Gezien het feit dat we 0-4 jarigen in school krijgen, het gebouw verandert en dat onze visie is verandert, vraagt om dat kinderen en de teams met een frisse blik naar de huidige regels gaan kijken zodat ze toekomstbestendig zijn. Zie [hoofdstuk 2.1.22](#) voor meer informatie over schoolregels.

1.3. Levensbeschouwelijke identiteit

De Octopus is een openbare basisschool. Dat betekent dat wij actief vorm geven aan de kenmerken van openbaar onderwijs, te weten:

- ✓ **Algemene toegankelijkheid**
Onze school is toegankelijk voor alle leerlingen, ongeacht godsdienst of levensbeschouwing. Op deze gronden weigeren wij principieel geen leerlingen. Sterker, we juichen het toe dat kinderen (en leerkrachten) met verschillende culturele en levensbeschouwelijke achtergronden op onze school zijn.
- ✓ **Actieve pluriformiteit**
In ons onderwijs schenken wij op respectvolle wijze aandacht aan de verscheidenheid van levensbeschouwelijke en maatschappelijke waarden in de Nederlandse samenleving.
- ✓ **Non-discriminatie**
Onze school eerbiedigt ieders godsdienst of levensbeschouwing. Iedere vorm van discriminatie op grond van godsdienst, levensbeschouwing maar ook op grond van cultuur, sekse, etniciteit, persoonskenmerken, sociale status, seksuele geaardheid en huidskleur wijzen wij af.
- ✓ Uitgaande van de **authenticiteit** van ieder kind richten wij ons onderwijs zo in dat ieder kind de mogelijkheid krijgt zicht te ontwikkelen naar eigen aard en mogelijkheden

Wij creëren een klimaat waarin een ieder zich veilig voelt en aanvaard weet. De belangrijkste voorwaarde om tot ontwikkeling te komen is veiligheid. Kinderen moeten zich geborgen en thuis voelen op school. Wij proberen, binnen onze mogelijkheden, het gebouw, het terrein en wat erop en erin is, zo goed mogelijk in te richten. Daarnaast benaderen de leerkrachten de kinderen zo, dat het zelfvertrouwen van kinderen wordt gestimuleerd.

Dit komt naar voren in:

- het houden van groepsgesprekken
- aandacht geven aan en stimuleren van positief gedrag
- adequaat optreden van leerkrachten bij ongewenst gedrag
- serieus omgaan met klachten van kinderen
- bewust aandacht besteden aan sociale vaardigheden

1.4. De waarden van onze organisatie L&E

- Goed onderwijs is gebaseerd op gezamenlijk gedragen waarden. Onze kernwaarden zijn passie, verbondenheid, talent, vakmanschap en authenticiteit.
- *Verbondenheid*; alleen in een omgeving waar aandacht is voor elkaar kunnen mensen tot bloei komen. Daarom werken we aan goede onderlinge relaties. Samen vormen wij effectieve leer- en leefgemeenschappen.
- *Authenticiteit*; ieder mens is uniek. Ieder kind mag zich ontwikkelen tot wie hij is, tot wat hij in zijn eigen blauwdruk bij de geboorte heeft meegekregen. Het is zelfs je opdracht in deze wereld om te worden wie je bent. Dat betekent dat we het kind moeten helpen zich bewust te worden van zijn talenten en mogelijkheden.

- *Talent*; alles wat wij doen, is gericht op het ontwikkelen van talent van de kinderen. Dat vraagt evenzeer om het ontwikkelen van onze eigen talenten, want dit is een continue zich ontwikkelend proces. Talent groeit en vraagt dus om doorlopende zorg voor ontplooiing
- *Vakmanschap*; onze leerkrachten ontwikkelen hun didactische en pedagogische vaardigheden continu. Zij zijn op de hoogte van de ontwikkelingen en passen zo nodig hun lesgeven hierop aan. Het is de verantwoordelijkheid van de professional om zichzelf te ontwikkelen. Dat behoort tot het natuurlijk handelen.
- *Passie*; om ervoor te zorgen dat onze kernwaarden zichtbaar worden, verwachten we dat alle medewerkers hun werk met passie doen, motiverend zijn voor anderen en dat zij hoge eisen stellen aan hun eigen ontwikkeling en die van collega's.

1.5. Specifieke doelen

Voor onze school hebben we de volgende specifieke doelen bepaald, na uitgebreide teamgesprekken, raadpleging ouders en gesprekken met de medezeggenschapsraad. Tevens zijn de ontwikkelingen op het gebied van het onderwijs en in de maatschappij leidend geweest voor het bepalen van de doelen.

- Het kind en de ontwikkeling van het kind is leidend voor het aangeboden onderwijs.
- Steeds beter het kind leren kennen is één van onze actiepunten. We beschrijven dat in het in het Pedagogisch didactisch groepsoverzicht (PDGO).
- Educatief partnerschap vormgeven: uitbreiden 'omgekeerd karakter' oudergesprekken, dit wil zeggen: meer wederkerigheid in de gesprekken. Geen eenrichtingsverkeer: de leerkracht vertelt hoe het in de klas gaat, maar een gesprek.
- Eigenaarschap van leerlingen: in de gesprekkencyclus de rol van het kind bespreken en vormgeven. Wie neemt deel aan in welk gesprek, neemt het kind deel, hoe neemt het kind deel, enz.
- Eigenaarschap van leerlingen: ieder kind heeft een eigen portfolio. Dit portfolio groeit mee met de ontwikkelingen op school.
- Door gebruik te maken van de omgeving verrijken we ons onderwijs. Dit kan zijn door gastlessen van ouders, grootouders of andere inwoners, kunstenaars, ondernemers, maar ook door bezoeken aan instellingen, voorstellingen, lessen buiten de school.
- Het cultuuronderwijs verder vormgeven en uitbouwen door o.a. gebruik te maken van de omgeving.
- Specifieke aandacht voor de vaardigheden samenwerking, communicatie, ICT-geletterdheid, sociale en culturele vaardigheden, creativiteit, probleemoplossend vermogen en kritisch denken (21th century skills).
- Specifieke aandacht voor media-wijsheid, dit noemen we apart gezien de snelle ontwikkelingen op dit gebied. Denk daarbij aan inzetten op informatie verwerven, feiten en emoties scheiden, online pesten, een eigen mening vormen, de gevolgen van bepaalde acties op social media doorzien.
- Vorm geven aan maatschappelijke redzaamheid en burgerparticipatie. De maatschappij verandert van een verzorgingsmaatschappij naar een participatiemaatschappij.

1.6. Beroepscode

De onderwijssector is waarschijnlijk de enige sector die met (jonge) kinderen werkt, maar geen beroepscode kent. Dat betekent dat scholen/schoolbesturen zelf gedragsregels moeten formuleren voor hun personeel. Gezien het feit dat De Octopus onderdeel van het IKC is, gaan we deze beroepscode bespreken met de kinderopvang zodat we hier een gezamenlijk document van hebben. Hierbij zullen we het document [modelgedragscode](#) voor schoolmedewerkers gaan gebruiken.

1.7. “To do” uit digitaal beleidsplan veiligheid & instrument Burgerschap

Omdat we voortdurend bezig zijn met het onderwijs zowel op didactisch als mede pedagogisch gebied te ontwikkelen, hebben we ambities vastgesteld. Het digitaal beleidsplan Veiligheid en instrument burgerschap biedt daarvoor goede handvatten omdat per indicator de onderdelen gewogen kunnen worden. Dit wordt jaarlijks door de intern begeleider en directeur samen met het team en indien gewenst met andere stakeholders besproken.

2. Inzicht in veiligheidsbeleving, incidenten en mogelijke risico's

Sociale veiligheid draait om het beschermd zijn of het zich beschermd voelen tegen bedreigingen die veroorzaakt worden door het gedrag van mensen in en om de school. Een belangrijke stap om het sociale klimaat te verbeteren is om zicht te krijgen op de veiligheidsbeleving en de beleving van het schoolklimaat door leerlingen, leraren, ouders, schoolondersteuners en directies. Als de school weet wat er speelt worden knelpunten gesignaleerd en kan het beleid daarop worden aangepast.

2.1 Huidige situatie

2.1.1. ZIEN!

ZIEN! Is een expertsysteem dat de leerkracht helpt bij het bevorderen van de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen. Er wordt gebruik gemaakt van [zeven dimensies](#) die informatie geven over de ondersteuningsbehoeften van de groep en/of individuele leerlingen.

ZIEN! bevat handige [functionaliteiten](#); het is een webbased systeem, heeft een goede inhoudelijke helpdesk en betreft de ouders in het proces. Aan de hand van observaties vullen de leerkrachten het registratiesysteem in en kunnen ze bepalen of er specifieke acties op leerling- en/ of groepsniveau nodig zijn. De bevindingen worden tijdens de leerlingbespreking en de portfoliogesprekken besproken; met name het welbevinden en de betrokkenheid. Indien nodig, worden de andere dimensies ook besproken.

Vanaf groep 5 nemen we ook de Leerlingevragenlijsten van Zien! af. De vragenlijst Leer- en leefklimaat en de vragenlijst Veiligheidsbeleving. De eerste vragenlijst bevraagt evenals de leerkrachtvragenlijst de onderdelen betrokkenheid en welbevinden. Daarnaast bevat de vragenlijst ook stellingen met betrekking tot de categorieën relatie andere kinderen, autonomiebeleving, pestbeleving en pestgedrag.

2.1.2. Sociogram

Het inzetten van een sociogram doe je om een positieve, samenwerkende klas te bevorderen. Door het inzetten van een sociogram krijg je inzicht in de relaties in de klas. Op basis hiervan kun je gedrag tussen kinderen bevorderen of juist sturen. Door de uitslag van een sociogram zie je welke leerlingen populair zijn maar ook welke leerlingen buitengesloten of genegeerd worden. Op het moment dat er opvallende zaken zijn, wordt dit met ouders en kind(eren) besproken.

2.1.3. Klassenbezoeken

Jaarlijks worden klassenbezoeken afgelegd door de directeur, de intern begeleider en/of onderling. Deze bezoeken leveren veel gegevens op. Voor deze bezoeken heeft L&E (o.a.) een kijkwijzer pedagogisch handelen ontwikkeld. In het schooljaar 2017-2018 maken we een start met nieuwe Kijkwijzers op basis van het boek "Goed Onderwijs".

2.1.4. Inspectie

Tijdens het inspectiebezoek wordt ook gekeken naar het schoolklimaat en de bevordering van de burgerschap en de sociale integratie.

[Link naar het inspectierapport](#)

Op pagina 6 van het rapport vindt u de bevindingen van het inspectieonderzoek.

2.1.5. Audit

Schoolbestuur Lauwers en Eems neemt deel aan het provinciale auditteam. Scholen kunnen een audit aanvragen bij dit team en/ of door directie worden aangemeld. Onderzocht wordt: het pedagogisch klimaat, de kwaliteitszorg, de opbrengsten, de zorg en begeleiding, de

2.1.6. Zelfevaluatie

Dit schooljaar beginnen we met het uitvoeren van een zelfevaluatie op alle scholen van het schoolbestuur. Een zelfevaluatie als vliegwiel van de kwaliteitsontwikkeling.

Als middel tot reflectie

Zelfevaluatie is een proces waarin de school systematisch informatie verzamelt om het eigen functioneren te kunnen beoordelen. Op basis hiervan kan de school onderbouwde beslissingen nemen voor verbeteringen. Een school die een goede zelfevaluatie kan uitvoeren, heeft een krachtig instrument in handen waarmee zij kan werken aan duurzame ontwikkeling van haar onderwijskwaliteit. Hoe sterker een school is in het evalueren van haar onderwijs, hoe groter de kans dat scholen uit leerlingen halen wat erin zit.

Als middel voor ontwikkeling

Zelfevaluatie draagt ook bij tot de verankering van verbeteringen. Zelfevaluatie markeert een moment van onderzoek en reflectie. Doen we de dingen zoals we die hebben afgesproken? Wat gaat goed, wat kan beter? Zelfevaluatie geeft inzicht in de sterke punten en de ontwikkelmogelijkheden van de school en heeft een positieve invloed op de professionele cultuur. Om van de zelfevaluatie een gezamenlijke verantwoordelijkheid te maken kan de school er voor kiezen teamleden eigenaar te maken van een bepaald onderwerp dat wordt onderzocht.

2.1.7. Tevredenheidsonderzoek

Eén keer per twee jaar wordt op alle scholen van L&E een tevredenheidsonderzoek uitgevoerd onder leerlingen, leerkrachten en ouders. Het instrument bestaat uit vier vragenlijsten (één voor leerlingen, één voor ouders, één voor medewerkers en één voor het management). Met behulp van de vragenlijsten kan de kwaliteitsperceptie van de ouders, leerlingen en medewerkers in kaart worden gebracht. De resultaten van de vragenlijsten dienen als basis om de dialoog aan te gaan, zowel intern als extern. Intern dienen de resultaten als input voor een gesprek over de ambities van de school en/of het schoolbestuur en in hoeverre erin geslaagd wordt om deze ambities te realiseren, met andere woorden: welke aantoonbare resultaten en opbrengsten tot stand worden gebracht. Extern kunnen de resultaten worden gebruikt om de dialoog aan te gaan met de belanghebbenden (stakeholders) over de ambities, de maatschappelijke opdracht, de rol van de school in de omgeving en het afleggen van (horizontale) verantwoording.

De dialoog gaat dus over de dingen die de school zelf van belang vindt alsmede de dingen die voor anderen van belang zijn. De domeinen zijn: onderwijs en leren, cultuur (pedagogisch klimaat; sfeer, sociale veiligheid en omgang, teamklimaat (arbeidstevredenheid, samenwerking, normen en waarden, deskundigheid, ouderbetrokkenheid), leiderschap en management, bedrijfsvoering en personeel. De eerste set vragen zijn de vragen van het Schoolvenster, daarmee is een landelijke benchmark mogelijk. Dat is mogelijk via [Link naar Scholen op de kaart](#).

De link naar scholen op de kaart geeft de leerlingentevredenheid weer. De [publieksposter](#) geeft een samenvatting van de gehele tevredenheidsenquête.

2.1.8. Personeelsgesprekken

Tijdens het jaarlijkse functionerings-/beoordelings-/voortgangsgesprek tussen leerkracht en de directeur is welzijn en welbevinden een vast item.

2.1.9. Collegiale ondersteuning

Collegiale ondersteuning en ondersteuning van de leiding is belangrijk is, ook elkaar informeren en op de hoogte houden van gebeurtenissen op school en in het leven van een kind. Middels weekmemo, app, mail en briefing in de ochtend worden alle personeelsleden op de hoogte gebracht.

2.1.10. Samenwerking

Ouders, kinderen en leerkrachten werken samen ten behoeve van de ontwikkeling. Ieder vanuit de eigen expertise en rol. Naast de informele gesprekken zijn er jaarlijks meerdere gesprekken over de ontwikkeling en de vorderingen van het kind. Daarbij spelen de omgekeerde ouder/kind gesprekken een grote rol. Zie ook [hoofdstuk 2.2.24 eigenaarschap bij leerlingen](#) en de bijlage over [ouderbetrokkenheid](#). Daarin wordt nogmaals benadrukt dat voor een goede ontwikkeling de driehoek ouder/kind/leerkracht van essentieel belang is.

2.1.11. Observaties, gesprekken

Dagelijkse observaties en gesprekken zijn ook een belangrijk instrument om inzicht te krijgen in de gevoelens en de beleving van de kinderen, de leerkrachten en de ouders.

2.1.12. Leerlingbespreking

Regelmatig vindt er overleg plaats over het functioneren van de leerlingen.

De leerkracht is verantwoordelijk voor de leerlingen. Een aantal keren per jaar (om de 6-8 weken) heeft de interne begeleider met een groepsleerkracht van een groep een leerlingenbespreking. Indien nodig wordt een leerling ook tussentijds met de ib-er besproken.

De leerlingbespreking heeft als doel:

- Systematische aandacht voor kinderen
- Continuïteit in de hulpverlening
- Optimalisering in de hulpverlening
- Het ontwikkelen van het pedagogisch/ didactisch klimaat
- Realiseren van teamvorming omtrent de zorg

2.1.13. Leerlingenraad.

Onze school heeft een leerlingenraad. Deze wordt samengesteld uit leerlingen van groep 5, 6, 7 en 8 en ieder jaar gekozen door leerlingen uit die groepen.

De raad mag gevraagd en ongevraagd advies geven aan de schoolleiding. De kinderraad wordt begeleid door een leerkracht van de bovenbouw. We zien de kinderraad als een 'oefening in burgerparticipatie'.

De leerlingenraad wordt actief betrokken bij allerlei zaken. Zij maken mede het beleid en agenderen zaken die spelen binnen de school.

Onze visie hebben we beschreven in het [document leerlingenraad](#). Hieronder het voorwoord uit het document.

Ons onderwijs is gericht op de ontwikkeling van kinderen. Daarom is het logisch dat we op school ook met hen praten, in plaats van alleen over hen. Het gaat uiteindelijk om hen. We willen kinderen actief betrekken bij de plek waar ze dagelijks vertoeven. Wat vinden zij bijvoorbeeld van het onderwijs, van de omgang met elkaar, van het gebouw, het plein en, de leerkrachten? Zij kunnen zinnige input geven over de lessen, de school en alles wat daar bij hoort. Zaken waar een team en ouders niet altijd direct aan denken of zo beleven. Dat soort dingen kan –naast het feit dat kinderen ons dagelijks van feedback kunnen en mogen voorzien- via de leerlingenraad naar voren komen. We nemen de kinderen daarin serieus en geven hen in de school hiermee een formele plek om mee te praten en te denken.

Met een leerlingenraad bevorderen we tevens de betrokkenheid van leerlingen bij onze school. Maar we bereiken er in feite meer mee, namelijk Actief Burgerschap. Actief Burgerschap is het nemen van verantwoordelijkheid voor zaken die in het algemene belang zijn. En het bewustzijn dat je daarbij niet uitsluitend voor jezelf spreekt, maar dat je namens anderen spreekt en handelt. Met een leerlingenraad laten we kinderen omgaan met dit principe en leren we ze om hiermee om te gaan. Door de leerlingenraad kunnen leerlingen samen op democratische wijze actief participeren en meedenken over schoolse zaken.

Het participeren van mensen bij een organisatie brengt deze op hoger niveau en zorgt er voor dat ieder zich meer betrokken toont bij de school.

Een leerlingenraad past uitstekend bij de manier waarop wij met kinderen om willen gaan. Met respect, hoor en wederhoor. In gelijkwaardigheid en in een traject naar volwassen mensen die participeren in de maatschappij. Leerlingen worden hiermede zelfverantwoordelijke burgers, die via een leerlingenraad samen met hun achterban actief kunnen deelnemen aan het verbeteren van de school.

2.1.14. Davinci in relatie met sociale veiligheid, burgerschap en integratie

2.1.14.1 Visie en uitgangspunten / methode DaVinci

“Alles heeft met alles te maken, ” Leonardo DaVinci

2.1.14.2. Wat

Op De Octopus gebruiken we “De methode DaVinci” Dit leerplan biedt onderwijs in thema’s aan waarbij alle kerndoelen in een samenhangend geheel behandeld worden die vallen onder Oriëntatie op Jezelf en de wereld, alsmede de 50 vensters uit de Canon van de Nederlandse geschiedenis, wereldburgerschap en burgerschapsvorming. Leerkrachten geven geen aparte vakken aardrijkskunde, geschiedenis, biologie, maatschappijleer, techniek, natuur- en scheikunde, verzorging, filosofie en levensbeschouwing meer zoals in andere methoden op de basisschool, maar bieden dit als geheel aan met 1 centrale les per week. Op deze manier zullen kinderen verbanden zien tussen alles wat aangeboden wordt. Daarbij gebruiken we alle zintuigen met realistisch materiaal. Omdat het thema van zoveel kanten wordt bekeken, kan ieder kind vanuit zijn eigen interesse, talent en niveau aanhaken en zo doet ieder kind mee waardoor ook binnen de klas verbondenheid ontstaat.

2.1.14.3. Hoe

De kinderen worden voorbereid op de moderne samenleving. In deze tijd ligt de kennis voor het oprapen, alles is te googlen en snel te vinden, dus is het van belang dat we kinderen goede metacognitieve vaardigheden bijbrengen, zodat ze overzicht houden over de kennis die er is. We leren kinderen overzicht te krijgen en te houden over hun leerproces middels het invullen van een helikoptermodel voor elk thema. In dit innovatieve helikoptermodel vliegen kinderen als het ware in een helikopter over het thema heen waardoor ze een overzicht krijgen van wat er te leren valt, wat ze al kennen en kunnen en wat ze nog willen leren. Ze leren hun werk overzien en structureren en leren zelf zorg te dragen voor hun werkproces. Ook beoordelen en evalueren ze hun eigen werk, waarna ze zichzelf tips geven voor de toekomst. Tevens maken ze in dit helikoptermodel een mindmap, wij noemen het een denkraam, zodat ze de verkregen informatie goed kunnen ordenen. Dat past ook bij het nieuwe leren waarin een heleboel kennis ook op internet te vinden is en waarin het ontwikkelen van metacognitieve vaardigheden belangrijk is.

2.1.14.4. Waarom

Kinderen verkennen de wereld vanzelf vanaf hun geboorte. Door de interactie met de wereld en hun medemens leren kinderen hun eigen identiteit kennen. Door kinderen te begeleiden in het verkennen van die wereld zorgen we dat kinderen authentiek blijven en dus zo dicht mogelijk bij

zichzelf blijven staan met daarbij een open, verwonderde houding naar hun omgeving. Door ze te helpen een fundamentele ordening aan te brengen in die talrijke -op het eerste gezicht onsamenhangende- indrukken die het kind in de buitenwereld opdoet, laten we kinderen zien dat geen enkele gebeurtenis in de wereld op zichzelf staat en geven we ze handvatten waarmee ze in de toekomst als volwassene bewust met hun omgeving om kunnen gaan. Zo zal een kind ervaren dat alles met elkaar verbonden is en wat zijn of haar plek is in het geheel. Door het bijbrengen van die medeverantwoordelijkheid voor het grote geheel draagt deze wereldverkenning bij aan het opvoeden tot een vreedzame mondiale samenleving.

We zijn aangekomen in een tijd waarin de hele wereldbevolking met elkaar verbonden is, middels het internet, middels de snelle vervoersmogelijkheden en middels een intrinsieke interesse in elkaar. Het kind is dus een wereldburger, daarom is het van belang om kinderen te leren de wereld vanuit verschillende culturele en levensbeschouwelijke perspectieven te bekijken, zodat kinderen voorbereid zijn op ontmoetingen met andere wereldburgers en zicht hebben op mondiale thema's. Door kinderen op verschillende manieren te leren samenwerken en samen beslissingen te leren nemen, leren ze hoe ze invulling willen geven aan hun rol als burger en ontwikkelen ze houdingen en vaardigheden waardoor ze voorbereid zijn om hun plek in te nemen in de Nederlandse en mondiale samenleving.

Hiermee draagt wereldverkenning bij aan de wereldvrede en worden kinderen gestimuleerd authentieke, verantwoordelijke wereldburgers te worden die hun eigen individuele plek kennen en een goed ontwikkeld zicht op het grote geheel hebben.

Voor alle achterliggende pedagogische, didactische en filosofische ideeën en principes verwijzen we naar www.wereldverkenning.nl.

2.1.15. Goede doelen

Wij vinden dat we de leerlingen ook moeten meegeven dat het goed is om iets voor anderen te betekenen en ze bewust te maken dat er mensen in onze maatschappij zijn die wellicht hulp nodig hebben. Daarom doen we jaarlijks mee aan de actie Kinderpostzegels en aan NL-Doet. Incidenteel doen we ook aan andere acties mee.

2.1.16. Cultuur

Intellectuele, sociale, emotionele, fysieke en creatieve ontwikkeling zijn de aspecten die bijdragen aan een harmonieuze ontplooiing van elk kind. Deze ontplooiing gebeurt op obs De Octopus in Eenrum binnen een pedagogisch klimaat waarin normen en waarden een belangrijke plaats innemen. Hierdoor wordt een veilige schoolomgeving gecreëerd waarbinnen elk kind uitgedaagd wordt om via kennisoverdracht en zelfontdekkend leren het voor hem of haar hoogst mogelijke resultaat te bereiken.

Obs de Octopus is een school die inspireert tot leren, waar kinderen invloed hebben op hun eigen leerproces, waar leerkrachten begeleiders zijn van en sturing geven aan leerprocessen, waar talenten zich ontwikkelen en tot hun recht komen, waar kinderen leren door samen te doen, waar je jezelf mag zijn. In dit perspectief is het belangrijk dat er ruimte en tijd is voor cultuuronderwijs.

Onder cultuuronderwijs verstaan wij alles wat te maken heeft met op expressieve wijze uiten van ideeën, gevoelens, waarneming en ervaringen. Het gaat daarbij om uitingen in beeld, geluid, muziek, taal, spel en beweging.

Daarnaast ook het kennisnemen, begrip en waardering ontwikkelen voor de eigenheid van de culturen die de samenleving vormen, zowel in het heden als in het verleden. Hiervoor heeft een kind een bepaalde houding nodig, waarmee het vaardigheden leert gebruiken als:

- bekijken en beluisteren
- zelf maken en betekenis geven
- bespreken en reflectie
- 21st century skills¹

Cultuuronderwijs (wat in bredere zin naast kunstzinnige oriëntatie ook wereldoriëntatie, burgerschap, filosoferen met kinderen en de Nederlandse en Engelse taal omvat) biedt kansen om de 21-e eeuwse vaardigheden te ontwikkelen.

Om de eigen omgeving te begrijpen en te respecteren is het nodig dat kinderen inzicht hebben in hoe het komt dat de omgeving is zoals hij is. De kinderen ontdekken de historische achtergronden van hun omgeving, hun woonplaats en hun provincie. Zij komen in aanraking met ontwikkelingen uit het verleden en het heden door zelf te onderzoeken en door informatie, gegeven door deskundigen op dit gebied. Cultuureducatie op obs De Octopus begint dichtbij huis.

Obs De Octopus beoogt de volgende algemene doelen:

- Een rijke culturele leeromgeving bieden
- Talentontwikkeling; kinderen laten ervaren dat ze ergens goed in zijn
- Zelfstandigheid bevorderen; iets onder de knie krijgen, problemen leren oplossen, je onbevangen en vrij voelen, weerbaar zijn
- Nieuwsgierigheid bevorderen; brede interesse opwekken
- Sociale vaardigheden bevorderen zoals inlevingsvermogen, samenwerken, functioneren in een groep, ruimte voor eigen inbreng
- Gebruik maken van meervoudige intelligentie
- Gebruik maken van 21 st Century skills

Obs De Octopus beoogt de volgende schoolspecifieke doelen:

- Doorgaande lijn cultuuronderwijs aanbieden
- Doorgaande lijn erfgoedonderwijs aanbieden
- Minimaal 1 keer per jaar een professionele voorstelling aanbieden
- 1 Keer per jaar een culturele projectweek organiseren
- Elk kind krijgt jaarlijks een of meerdere culturele workshops aangeboden
- In contact brengen met culturele professionals (kunstenaars, musici, schrijvers, erfgoed specialisten...)
- Kennis en vaardigheden aanreiken van diverse kunstvormen, stijlen, technieken, materialen en culturen
- Nauwere samenwerking met culturele aanbieders uit de directe omgeving (eigen dorp, gemeente, provincie)
- Excursies voor elke groep
- Ruimte voor eigen presentaties en voorstellingen

¹ De vaardigheden waar het om gaat zijn: creativiteit, kritisch denken, probleemoplossingsvaardigheden, communiceren, samenwerken, digitale geletterdheid, sociale en culturele vaardigheden en zelfregulering.

- Cultuuronderwijs integreren in andere vakken zoals wereldoriëntatie
- Meer aandacht voor drama, nieuwe media en dans in alle groepen
- Meer aandacht voor individuele creativiteit van kinderen bij het maken van opdrachten zoals tekeningen en werkstukken
- Aandacht voor cultuur in het portfolio; jaarlijks een zelfportret, een foto, een creatief werkstuk
- Aandacht voor feesten, speciale dagen/weken en culturele tradities zoals Kerst, 4 mei, Kinderboekenweek, Suikerfeest
- Jaarlijks een 'Dag van de verbeelding' organiseren; een dag vol creatieve workshops door (semi) professionals
- Jaarlijks de talentenjacht 'The Octopus got talent' organiseren; leerlingen kunnen zich vrijwillig opgeven om op te treden voor alle kinderen van de school. Het kan gaan om dans, zang/ muziek, toneel, goochelen of...Originaliteit en talent worden aangemoedigd en gewaardeerd.

[Hierbij de link naar het cultuurplan.](#)

2.1.17. Waarden

Goed onderwijs is gebaseerd op gezamenlijk gedragen waarden.

Onze kernwaarden(L&E) zijn passie, verbondenheid, talent, vakmanschap en authenticiteit. Wij trachten deze waarden in ons dagelijks handelen vorm te geven en elkaar hierop te bevragen feedback te geven.

Voor de nabije toekomst (vorming IKC Eenrum) zijn de volgende kernwaarden in gezamenlijk overleg opgesteld, dat wil zeggen; team De Octopus, medewerkers PSZ en medewerkers kinderopvang:

- Veiligheid, vertrouwen & geborgenheid
- Verbinden
- Ontwikkeling
- Ontdekken & nieuwsgierigheid
- Respect

2.1.18. Voorbeeldfunctie

Wij zijn ons bewust van onze voorbeeldfunctie. Ons gedrag op het plein, in de school, tijdens uitstapjes e.d. wordt (ongemerkt) geregistreerd door de kinderen. Ook ons gedrag onderling wordt opgemerkt. Een visie op sociale veiligheid en welzijn, die gedragen wordt door alle teamleden, wordt uitgestraald in woord en gebaar. De toon en woordkeus van de leerkracht zijn belangrijk.

2.1.19. Verantwoordelijkheid

Ieder teamlid voelt zich verantwoordelijk voor de sfeer op school. Dus zijn we er om toezicht te houden, tonen we belangstelling en maken we samen plezier. We accepteren en waarderen het unieke van ieder mens en stimuleren de kinderen tot een dergelijke houding.

2.1.20. Bevestiging

Door bevestigende feedback en complimenten stimuleren we de kinderen om gewenst gedrag te vertonen. Tevens geven we daarmee een impuls aan het zelfvertrouwen van de kinderen. Prijzen kan klassikaal; dit kan stimulerend werken voor de andere kinderen. Prijzen kan verbaal, maar ook non-verbaal (knipoogje, de duim omhoog, etc.).

2.1.21. Aandacht

Door de kinderen positieve aandacht te schenken, zal het minder de behoefte hebben om op een negatieve wijze de aandacht te vragen.

2.1.22. Schoolregels

Daar waar mensen bij elkaar zijn is het belangrijk afspraken te maken hoe we met elkaar en met onze omgeving omgaan. Op onze school doen we dat ook. We hebben niet een vaste lijst met regels. Dat is geen werkbare manier. Omdat we het van belang vinden dat kinderen eigenaar zijn van afspraken hoe je met respect met elkaar en de omgeving omgaat, maken we die regels samen met de kinderen

De basis van onze schoolregels (ook wel kapstokregels) zijn de volgende:

- ✓ We zorgen voor elkaar
- ✓ We gaan respectvol met elkaar om
- ✓ We gaan respectvol met spullen en onze omgeving om

Schoolregels

Deze regels zijn geen strak keurslijf. De kinderen moeten binnen deze regels op eigen wijze (leren) functioneren. Als kinderen zich niet aan afspraken houden, worden ze daarop aangesproken.

Naast kapstokschoonregels worden samen met de kinderen per groep afspraken gemaakt. Dit zijn afspraken over hoe je met elkaar omgaat. Ze zijn bedoeld om kinderen eigenaar te maken van hun eigen groepsafspraken en met elkaar een klimaat van veiligheid te scheppen. Ze zijn ook bedoeld om pestgedrag te voorkomen of vroegtijdig aan te pakken. Deze afspraken worden aan het begin van het schooljaar gemaakt en worden in het lokaal opgehangen en maken deel uit van het anti-pestprotocol.

[Zie voor meer informatie de bijlage over de kapstok-, school- en pleinregels.](#)

2.2.23. Gouden Weken (de start van een nieuw jaar)

Het begin van het schooljaar is een belangrijke periode. Kinderen starten met een relatief schone lei en de sociale setting begint min of meer opnieuw. Deze zogenaamde gouden weken zijn voor de leerkrachten belangrijk om een stevige basis te leggen voor een goed pedagogisch klimaat. Extra aandacht aan dit onderdeel en de processen die spelen zijn van groot belang voor een goed gevoel bij kinderen voor het hele verdere jaar. Op onze school wordt in de eerste weken extra aandacht besteed aan dit proces. Dit gebeurt o.a. in kringgesprekken, spelvormen en in het opstellen van afspraken en regels per groep.

Zie voor meer informatie over de verschillende fases van groepsdynamiek en 10 tips voor leerkrachten en ouders om een positief werkklimaat te creëren tijdens [De Gouden Weken](#).

2.2.24. Eigenaarschap bij kinderen

Wij willen het eigenaarschap bij kinderen vergroten. Door dit te vergroten en versterken. Hiermee streven we na het welbevinden, betrokkenheid en motivatie te versterken

Hoe ziet eigenaarschap bij kinderen er uit? Je kunt de mate waarin kinderen participeren onderverdelen in vijf niveaus van betrokkenheid. Hoe meer betrokken de kinderen zijn, des te duurzamer is de opbrengst van het leren en des te flexibeler kunnen ze, wat ze geleerd hebben in andere situaties toepassen.

De vijf niveaus van participatie en daarmee eigenaar zijn:

Vertegenwoordigd: De leerlingen zijn uitvoerder. Wat betreft hun participatie is er sprake van 'passieve consumptie', ook als ze tijdens de activiteiten een actieve rol krijgen.

Geraadpleegd: De kinderen zijn bij (thema-)keuze en opzet betrokken en hebben daardoor enige invloed op vorm en inhoud van de activiteit. Ze hebben tijdens de activiteiten een uitvoerende rol.

Actief betrokken: De kinderen worden in alle fasen van de activiteit geïnformeerd en actief betrokken, kunnen daardoor ook enige sturing uitoefenen. De uiteindelijke regie en de beslissingen blijven vooral in handen van de leerkracht.

Mede-eigenaar: De kinderen zijn in alle fasen echt mede-eigenaar en samen met de leerkracht verantwoordelijk voor het resultaat.

Eigenaar: Uiteindelijk is ieder kind zelf verantwoordelijk voor de eigen keuzes, ontwikkeling, houding en gedrag.

Praktisch op onze school

Voor kinderen kan eigenaarschap in de dagelijkse gang van zaken vorm krijgen door bijvoorbeeld:

- adaptief leren met daarbij feed back-, feed forward- en kind -en leergesprekken;
- kinderen participeren in een leerlingenraad;
- toepassen van coöperatieve werkvormen;
- betrekken van kinderen bij hun eigen ontwikkeling;
- in het algemeen: meer praten met dan over kinderen door leerkrachten (en ouders).

Sinds dit schooljaar werken we ook met ouder/kind/leerkracht gesprekken a.d.h.v.

[reflectieformulieren](#). Op deze wijze willen we het eigenaarschap van de kinderen vergroten.

De kinderen werken ook met een weektaak. Dit wordt echter voornamelijk gebruikt om structuur in de dag en de week te brengen. We proberen de kinderen daar steeds meer autonomie in te geven. Dat ze zelf mogen bepalen wat en wanneer ze wat doen. Gezien de positieve opbrengsten bij groep 1 t/m 3 over de "inloop", hebben we dit in 2017 in alle groepen ingevoerd. De kinderen mogen van 08.30 tot 09.00 uur zelf bepalen wat, waar en hoe ze een taak uitvoeren. We maken onderscheid in verplichte en niet verplichte taken. De leerkracht gebruikt deze tijd voor re- of pretaching, gesprekken met leerlingen en observaties.

2.2.25. Voorbeeldfunctie

Wij zijn ons bewust van onze voorbeeldfunctie. Ons gedrag op het plein, in de school, tijdens uitstapjes e.d. wordt (ongemerkt) geregistreerd door de kinderen. Ook ons gedrag onderling wordt opgemerkt. Een visie op sociale veiligheid en welzijn, die gedragen wordt door alle teamleden, wordt uitgestraald in woord en gebaar. De toon van de leerkracht is belangrijk, evenals de woordkeus.

2.2.26. Presentaties en werkstukken

In alle groepen worden presentaties gehouden. Dit gebeurt in allerlei vormen. Denk hierbij aan kringgesprekken, ik koffer, spreekbeurten en werkstukken. De methode DaVinci biedt daarnaast mogelijkheden om de wereld te ontdekken en keuzes te maken in presentatie. Vanuit het vele dat we al doen, is een werkgroep onder leiding van een leerkracht die hiervoor is gefaciliteerd, bezig met het maken van beleid en in praktische zin een doorgaande lijn.

2.2.27. Expressie

De expressie activiteiten bestaan uit de onderdelen taalexpressie (b.v. het schrijven van een opstel, poëzie), spel, drama, muzikale vorming, tekenen en handvaardigheid. Deze onderdelen komen in ruime mate geïntegreerd aan bod in de kleuterbouw. In de groepen 3 t/m 8 zijn tekenen, handvaardigheid en muziek aparte vakken, waarbij de onderwerpen en suggesties van Da Vinci kunnen worden gebruikt. Allerlei technieken en materialen komen aan de orde. Bij creatieve uitingen van de leerlingen is niet alleen het eindproduct, maar ook het proces belangrijk. Rond de feestdagen worden er diverse creatieve activiteiten georganiseerd. De school werkt ook met ideeën uit de methode “Moet je doen...” een creatieve methode voor handvaardigheid en muzikale vorming. Daarnaast voeren de leerlingen van groep 8 om het jaar de eindmusical op.

Je leren uiten is, naast het beheersen van de basisvaardigheden, erg belangrijk. Wanneer aan een optreden in het openbaar, spreken in een grotere groep is één van de vele doelstellingen die wij spelenderwijs willen realiseren door o.a. spreekbeurten, boekbesprekingen etc. De leerlingen van de onderbouw nemen Flip de Beer mee naar huis en vertellen in de kring hun belevenissen. Vanaf groep 4 starten we met het houden van boekbesprekingen. De spreekbeurten en boekbesprekingen vormen een rode draad door de school.

Het onderdeel “Presenteren” wordt dit schooljaar verder uitgewerkt. We gaan bovenstaande zaken meer op elkaar afstemmen en de link leggen naar het portfolio.

3. Risico's klachten en calamiteiten

3.1. Incidentenregistratie

Een belangrijk instrument om het gevoerde veiligheidsbeleid te monitoren, is het registreren van incidenten. De aard en omvang van de incidenten is een belangrijke graadmeter van de veiligheid binnen de school. Meten is weten.

Iedereen wordt geacht zich aan de schoolregels te houden. Indien een kind een afspraak niet nakomt of overtreedt, wordt het daar op aangesproken. Daarbij houden we uiteraard rekening met leeftijd, situatie en de gebeurtenis. We kunnen ook met een kind of een groep kinderen in gesprek gaan.

Kinderen leren van fouten of (onbedoeld) fout gedrag en moeten mogelijkheden worden geboden te leren. Dit doen we, omdat onze schoolregels geen strak keurslijf zijn. Kinderen moeten binnen deze regels op eigen wijze leren functioneren.

Bij conflictsituatie kunnen we een reflectieblad gebruiken, dat helpt om kinderen inzicht te geven in hun eigen gedrag of situatie. [Op dit blad](#) (5G's) staan de volgende onderdelen: de gebeurtenis, het gevoel daarbij, de gedachte die ze hadden, het concrete gedrag en ze kijken in de toekomst (gevolgen) hoe ze in een dergelijke situatie in het vervolg kunnen handelen.

Bij incidenten (zoals hier onder beschreven) wordt er door de leerkracht een notitie in ParnasSys gemaakt, met een beschrijving van het incident en de afspraken.

Bij zeer ernstige incidenten (dit ter beoordeling van de schoolleiding) wordt het incident geregistreerd in het incidentenregistratieformulier op ParnasSys.

Incidenten zijn gedragingen op het gebied van pesten, geweld, vernieling, seksuele intimidatie en discriminatie. De schoolleiding is verantwoordelijk voor de incidentenregistratie. Hiervoor is een formulier opgesteld.

Incidenten, die geregistreerd worden en de daaruit volgende mogelijke acties:

- ✓ Weglopen van school onder schooltijd: informeren van de ouders, gesprek met de leerling. Overleg met ouders. Mogelijke disciplinaire maatregelen.
- ✓ Pesten: zie hierboven;
- ✓ Fysiek geweld: gesprek met de leerling en indien nodig (zulks ter beoordeling van leerkracht/intern begeleider en directeur) de ouders informeren; mogelijke disciplinaire maatregelen.
- ✓ Vernieling: gesprek met de leerling, de ouders informeren. Bij geringe bedragen een waarschuwing. De tweede keer of hogere bedragen: vergoeden van de vernielde spullen i.o.m. de ouders; Contact ouders en leerling en mogelijke disciplinaire maatregelen.
- ✓ Seksuele intimidatie: Contact ouders en leerling en mogelijke disciplinaire maatregelen.
- ✓ Drugs (onderscheid naar bezit, gebruik en verkoop) Contact ouders en leerling en mogelijke disciplinaire maatregelen.
- ✓ Bedreigingen. Contact ouders en leerling en mogelijke disciplinaire maatregelen.
- ✓ Discriminatie. Contact ouders en leerling en mogelijke disciplinaire maatregelen.

Deze ernstige incidenten die als dusdanig worden geregistreerd worden met het team besproken. De medezeggenschapsraad wordt hierbij ook betrokken. Tijdens de periodieke zorgoverleggen wordt gekeken over er een rode draad te herkennen is. Dit wordt door de Intern begeleider n.a.v. de leerling- en groepsbesprekingen signaleerd en geagendeerd.

Indien een leerling vaak (meerdere keren per dag) ongewenst gedrag vertoont, worden de ouders op de hoogte gesteld en wordt getracht om tot een gezamenlijke aanpak te komen. Eventueel wordt, indien i.o.m. ouders door de school of door de ouders, deskundige hulp ingeroepen.

Bij een zeer ernstige overtreding of herhaaldelijk overtreden van de regels, bestaat de mogelijkheid dat de leerling door de directeur-bestuurder geschorst wordt.

3.2. Time-out, schorsen en verwijderen

Gelukkig komt deze maatregel zelden voor. Toch kan de schoolleiding in het uiterste geval een leerling een time out (tijdelijk de toegang tot school ontzeggen) geven of voor verwijdering (definitief de toegang ontzeggen) voordragen aan de directeur-bestuurder primair onderwijs.

Reden hiervoor kan zijn dat incidenten dusdanig erg zijn (denk aan geweld), herhaaldelijk terugkeren of een grote impact hebben op kinderen of leerkrachten, dat er tot actie overgegaan moet worden.

Hiervoor is er een [protocol](#). Dit treedt in werking als er sprake is van ernstig ongewenst gedrag door een leerling, waarbij psychisch en of lichamelijk letsel aan derden is toegebracht. Er worden drie vormen van maatregelen genomen:

- Time-out
- Schorsing
- Verwijdering

3.3. Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling; Verwijsindex

Onze school heeft deze [meldcode](#) ondertekend. Dat is een stappenplan dat zorgvuldig handelen bij vermoedens van huiselijk geweld en mishandeling ondersteunt. Uitgangspunt is dat huiselijk geweld en kindermishandeling strafbaar zijn en moeten worden gemeld.

De intern begeleider en locatiecoördinator hebben hiervoor een training gehad. De meldcode beschrijft in vijf stappen wat professionals moeten doen bij vermoedens van geweld.

Stap 1: in kaart brengen van signalen.

Stap 2: overleg met collega's en zo nodig advies vragen aan het Centrum voor Jeugd en Gezin, Veilig Thuis (www.veiligeveiligthuis.nl), het Steunpunt Huiselijk Geweld (SHG) of een deskundige op het gebied van letselduiding.

Stap 3: bespreek vermoeden en signalen met ouder(s) en/of jeugdige.

Stap 4: wegen van risico, aard en ernst van het geweld

Stap 5: beslissen: zelf hulp organiseren of melden bij Veilig Thuis / SHG.

Op het moment dat er zorgen zijn t.a.v. van een kind in de context van het gezin of de buurt dan kan een melding worden gedaan via de zogenaamde Verwijsindex. Een melding daarbij houdt in dat alle mogelijk betrokken instanties bij het kind/gezin in beeld zijn.

Een melding loopt via de intern begeleider. Ook de schoolleiding wordt vooraf op de hoogte gebracht.

3.4. Klachtenregeling

In iedere organisatie kan het voorkomen dat er, ondanks voorzorgsmaatregelen, klachten zijn. Daarom heeft ons schoolbestuur een klachtenregeling. Ons schoolbestuur is aangesloten bij een landelijke klachtencommissie. De klachtenregeling staat beschreven in de [schoolgids](#). Deze regeling staat ook op de website van [Lauwers&Eems](#).

Een klacht over sociale veiligheid hoort in eerste instantie bij de leerkracht. Indien dit niet naar tevredenheid wordt opgelost, dan wordt de vertrouwenspersoon (directeur) betrokken. Dit kan ook in een situatie dat de leerkracht steun nodig heeft. Een goede en heldere communicatie is een rode draad in het be- en afhandelen van klachten.

3.5. Uitgangspunt bij afhandeling en vertrouwenspersoon

Een vertrouwenspersoon vervult u een spilfunctie in het borgen en bevorderen van de veiligheid op school. Hij of zij is het aanspreekpunt voor leerlingen, ouders en collega's die ontevreden zijn over school. Samen zoekt u naar een oplossing voor hun klacht. De vertrouwenspersoon geeft gevraagd en ongevraagd advies over het veiligheidsbeleid. Daarnaast organiseert u preventieve activiteiten gericht op het voorkomen van ongewenst gedrag. Bij een klacht maken we gebruik van de handreikingen op <https://www.schoolenveiligheid.nl/po-vo/visie/vertrouwenspersoon-op-school/> en werken via de [E.H.B.K. stappenplan](#).

Een klacht over sociale veiligheid hoort in eerste instantie bij de leerkracht. Indien dit niet naar tevredenheid wordt opgelost, dan wordt de **vertrouwenspersoon** (directeur) betrokken. Dit kan ook in een situatie dat de leerkracht steun nodig heeft. Deze stap kan ook gelden voor een ouder of een kind.

Indien er bij een of beide "partijen" onvrede blijft bestaan, of het proces niet optimaal verloopt, wordt de directeur bestuurder ingeschakeld.

Ouders kunnen een klacht indienen bij de vertrouwenspersonen van L&E (schoolgids) of bij de Landelijke Klachten Commissie. Opgemerkt dient te worden dat klachten die daar komen vooral over communicatie rond incidenten gaan en niet over incidenten zelf. Dus een goede en heldere communicatie is een rode draad in het be- en afhandelen van klachten.

3.6. Calamiteiten

In het In geval van calamiteiten bijvoorbeeld brand is er een [ontruimingsplan](#) opgesteld. Minimaal eens per jaar wordt er een ontruimingsoefening gedaan. Daarbij zijn duidelijke afspraken gemaakt hoe te handelen bij calamiteiten met daarbij de bijbehorende rollen voor o.a. de BHV-ers. De BHV-ers worden jaarlijks geschoold door een externe organisatie.

3.7. RI&E-analyse

Voor het uitvoeren van een Risico Inventarisatie & Evaluatie (RI&E) maakt onze organisatie gebruik van de Arbomeester. Het doel van een RI&E is het verkrijgen van algemeen inzicht in veiligheids- en gezondheidsrisico's binnen het bedrijf of organisatie. De RI&E is de basis van het Arbo-beleid, met als doel: het verkrijgen van inzicht in de gevaren en de hieraan verbonden risico's op het gebied van veiligheid, gezondheid en welzijn, waaraan de medewerkers worden blootgesteld; het op grond van

de verkregen inzichten kunnen formuleren van maatregelen om risico's te elimineren of te beperken en beheersbaar te maken; het kunnen formuleren van criteria voor de inhoud en opzet van arbo- en verzuimbeleid en het wettelijke verplichte periodiek arbeidsgezondheidskundig onderzoek (PAGO). De rapportage geeft een helder beeld van het huidige Arbo-beleid en de risico's, tekortkomingen en bedreigingen die op het niveau van functie en werkplek zijn geconstateerd ten aanzien van veiligheid, gezondheid en welzijn.

3.8. Tevredenheidsonderzoek

Eén keer per twee jaar wordt op alle scholen van L&E een tevredenheidsonderzoek uitgevoerd onder leerlingen, leerkrachten en ouders. Het instrument bestaat ook uit een vragenlijst voor medewerkers en één voor het management). Met behulp van de vragenlijsten kan de kwaliteitsperceptie van de medewerkers in kaart worden gebracht. De resultaten van de vragenlijsten dienen als basis om de dialoog aan te gaan. De dialoog gaat dus over de dingen die de school zelf van belang vindt alsmede de dingen die voor anderen van belang zijn. De domeinen zijn: onderwijs en leren, cultuur (pedagogisch klimaat; sfeer, sociale veiligheid en omgang, teamklimaat (arbeidstevredenheid, samenwerking, normen en waarden, deskundigheid, ouderbetrokkenheid), leiderschap en management, bedrijfsvoering en personeel. De eerste set vragen zijn de vragen van het Schoolvenster, daarmee is een landelijke benchmark mogelijk. Zie ook [hoofdstuk 2.1.7](#).

3.9. Verzuimgegevens

Door het periodiek analyseren van de verzuimgegevens kunnen mogelijke belemmeringen worden gesignaleerd besproken worden met de desbetreffende medewerker. Het verzuimbeleid van L&E gaat uit van een positieve benadering en gaat uit van de mogelijkheden van de medewerker.

4. Scheppen van voorwaarden

4.1. Beleggen van taken

Het bieden van sociale veiligheid vraagt van een school behalve het treffen van maatregelen om sociale onveiligheid tegen te gaan ook een bepaalde inrichting met werkprocessen die bijdragen aan een sociaal veilig, pedagogisch klimaat. Daarbij wordt expliciet hoe naast vakinhoudelijke inzet, aandacht wordt besteed aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen.

4.2. Betrokkenheid van leerlingen en ouders

Ouders, leerlingen en personeel zijn samen verantwoordelijk voor het pedagogisch klimaat. Daarom is het goed als zij betrokken worden bij het vormgeven van beleid en een rol hebben bij de uitvoering ervan. De relaties binnen de school worden sterker als er duidelijke afspraken over onderlinge communicatie zijn en er bij ouders en leerlingen commitment is met het beleid van de school en er goed en enthousiast leiderschap is. Leerlingen worden zoveel mogelijk betrokken bij de input van beleid. Het pedagogische cirkel is gemaakt door de teams. Dit zal op het moment als alle 3 partijen onder 1 dak zitten, handen en voeten moeten krijgen. Hoe worden de kernwaarden, de daarbij horende houding en gedrag zichtbaar? Hoe maken we dat levend? Dat zijn stappen die verder gezet moeten worden.

Bij grensoverschrijdend gedrag blijken schoolbrede interventies die niet alleen gericht zijn op de individuele leerling maar ook op de schoolomgeving, de thuisomgeving en leeftijdsgenoten het meest effectief om herhaling van dit gedrag te voorkomen. Indien nodig worden alle ouders van een groep of plaatselijke verenigingen hier ook in betrokken.

4.3. Leerlingenzorg

Veiligheid wordt in het onderwijs ook genoemd in relatie tot leerlingenzorg. Scholen willen voor leerlingen met een ingewikkelde thuissituatie of met leer- en gedragsproblemen op school een veilige plek creëren. Voor leerlingen met leer- en gedragsproblemen organiseren leerlingbegeleiders vanuit de school begeleiding gericht op het optimaliseren van de leermogelijkheden en leeromgeving van een individuele leerling. Indien sprake is van een ingewikkelde thuissituatie wordt er door de school een beroep gedaan op schoolmaatschappelijk werk.

Leerlingenzorg binnen een school gebeurt vaak in samenwerking met externe instanties zoals jeugdzorg en maatschappelijk werk.

Aandacht voor zorg vergroot echter niet automatisch de sociale veiligheid op een school. Individuele leerlingenzorg is dan ook iets anders dan schoolveiligheid. Binnen de school informatie uitwisselen over hoe in de school en in de klas omgegaan kan worden met gedragsproblemen draagt wel bij aan een sociaal veilig klimaat.

Dit schooljaar zijn we gestart met een Pilot met het CJG om de zorg te optimaliseren. De pilot richt zich in eerste instantie op: preventie, korte lijnen, doorgaande lijnen, zorg rondom het kind, afstemming, zichtbaarheid en slagvaardigheid. De pilot wordt besproken binnen het MT en stuurgroep IKC en de MR van De Octopus

4.4. Samenwerken met partners buiten de school

In onze visie staat dat we graag binding met de omgeving willen. Dat kunnen ouders zijn, vrijwilligers of professionals zijn in bijvoorbeeld het sociaal domein. We hebben veel mensen uit de omgeving die ons ondersteunen. Te denken valt aan bijvoorbeeld de conciërge en de vrijwilligers van de moestuin. Daarnaast draait de “Dag van de verbeelding” ook voor een deel uit vrijwilligers en professionals uit de directe omgeving.

Vanuit het sociaal domein zijn we gestart met een pilot met het CJG.

Notitie

Co schap jeugdverpleegkundige-IB-er toekomstig Kind Centrum Eenrum

Inleiding

Deze notitie beschrijft in het kort de doelen, de aanleiding, maar vooral de noodzaak om het anders te doen in het onderwijs. We gaan de uitdaging aan, zo laagdrempelig, zo zichtbaar mogelijk en vooral door samen te werken, een betere toekomst voor de kinderen te realiseren. Niet door te blijven denken in bestaande kaders, maar door de kaders opnieuw te scheppen. Dat vraagt om anders te denken maar voor vooral om anders te doen.

Er is gestart met een eenvoudige voorde hand liggende aanpak: nauwere samenwerking met de school verpleegkundige. Als proef werd gekozen voor een frequenter aanwezig zijn van de verpleegkundige op De Octopus, nl. 1x per 3 weken. De verpleegkundige en IB-er deelden info en kennis veelal wanneer er probleemsituaties waren ontstaan. Er bleek duidelijk behoefte om in een eerder stadium vooral preventief op te treden om juist problematiek te voorkomen en ouders in hun eigen kracht te zetten. Kortom verbinding onderwijs-zorg-ouder en ook lokale veld te verstevigen. Laagdrempelig en zichtbaar. In de praktijk liep men aan tegen de benodigde tijdsinvestering. Medewerkers zijn nog steeds met elkaar in gesprek over nut en noodzaak van het concept.

Ondertussen hebben Aukje Fokkema (intern begeleider De Octopus) en Peter Loonstra het afgelopen jaar geparticipeerd in een proeftuin van het [Pedagogisch Pact](#). Vanuit deze proeftuin hebben we vraagstukken omtrent onderwijs² en zorg proberen te beantwoorden. Wat vooral duidelijk werd is dat het nodig is dat een medewerker regelmatig op school aanwezig is die laagdrempelig en zichtbaar is. Deze medewerker treed samen met de IB-er op, teneinde preventief te werken en indien nodig zo in eerste lijn ondersteuning te bieden. Hierbij vindt er afstemming plaats in de driehoek ouder, CJG en het onderwijs (Gezamenlijk wordt er een plan van aanpak gemaakt waarbij het “gewoon doen” het toverwoord is. Ondersteuning moet dichtbij de ouder en op maat gaan plaatsvinden. Naast de ouder met weinig bureaucratie.)

Wenselijke situatie

Vanuit deze proeftuin is er een profielschets van een “jeugdhulpverlener” geformuleerd. De omschrijving van deze nieuwe medewerker, sluit naadloos aan bij de wensen van het toekomstige KindCentrum Eenrum en het CJG.

We zoeken hierbij een medewerker die zichtbaar is voor kinderen, ouders, opvang en onderwijsprofessionals die op een laagdrempelige manier op de werkvloer aanwezig is. Kijkend naar het profiel zou de jeugdverpleegkundige hierin prima passen.

² Waar onderwijs staat wordt ook peuterspeelzaalwerk en kinderopvang bedoeld.

1. Zij werkt in het CJG en heeft reguliere contacten op school
2. Werkt binnen de afgesproken zorgroutes in BMW
3. Heeft binnen de JGZ alle kinderen in beeld middels het digitale kinddossier
4. Zij zou een coöperatie kunnen aangaan met IB-er om zo te komen tot maximale synergie.

Het concept is nieuw en nog niet eerder uitgewerkt in Groninger gemeenten.

5. (Pedagogisch) handelen

5.1. Pedagogisch vakmanschap

Het tijdig signalen van problemen en van grensoverschrijdend gedrag (waaronder pesten) en daarop adequaat ingrijpen, hoort bij een veilig schoolklimaat. Het uitdragen van normen en waarden is een verantwoordelijkheid van iedere leerkracht en zijn of haar voorbeeldgedrag is daarbij cruciaal. Leerkrachten helpen leerlingen vormings- en opvoedingsdoelen te bereiken. Door pedagogisch handelen verbindt een leraar de persoonlijke, sociale en morele ontwikkeling van leerlingen met het cognitieve leren.

Het bevorderen van sociale veiligheid en het tegengaan van grensoverschrijdend gedrag, is echter niet voor iedere leerkracht even gemakkelijk. Vaak zijn ouders emotioneel als het gaat om bijvoorbeeld pesten en gepest worden, soms is er veel loyaliteit en weinig reflectie op het gedrag van het eigen kind. En soms blijkt grensoverschrijdend gedrag, ondanks veel interventies in de school maar door te gaan en raken ouders gefrustreerd of dreigen met rechtszaken. Dat betekent dat er veel van een leerkracht wordt gevraagd als het gaat om vakmanschap, zoals signaleren, interveniëren en gesprekken met ouders.

Bij de benadering van pedagogisch handelen zijn drie perspectieven te onderscheiden:

1. Pedagogische opdracht
Hiermee wordt het doelbewust handelen van een leraar bedoeld, waarbij hij werkt aan maatschappelijke en ontwikkelingsgerichte leerdoelen rond vorming, opvoeden, burgerschap en sociale integratie.
2. Pedagogisch-didactisch handelen
Hierbij gaat het om vormgeven van het leren zelf. Het pedagogisch klimaat dient bij te dragen aan een veilige en zorgzame leeromgeving. Verschillen tussen leerlingen moeten worden erkend en op deze verschillen moet worden ingespeeld door leerlingen uit te dagen, te ondersteunen en te vertrouwen.
3. Pedagogisch klimaat
Het pedagogisch klimaat dient zo te zijn dat de concentratie van de leerling op de onderwijsstof optimaal is én dat de uitvoering van de ontwikkelingstaken van een leerling als jeugdige tot hun recht komen. Een stimulerend pedagogisch klimaat houdt rekening met basale behoeften van kinderen: behoefte aan goede relaties, aan competentie en autonomie.

5.2. Pedagogisch klimaat

Op De Octopus ligt een stevig pedagogisch fundament. Dit is het nieuwe fundament en visueel gemaakt in het [pedagogisch cirkel](#).

Vanuit externe partijen (invalers, gastdocenten, verenigingen) krijgen we positieve reacties over het gedrag van “onze” kinderen. Dit is een mooi compliment voor het team. Dit beeld wordt door Zien! en het tevredenheidsonderzoek en het dagelijks handelen bevestigd.

Middels het Pedagogisch Didactisch GroepsOverzicht (PDGO) houden we zo veel mogelijk rekening met de individuele verschillen van de kinderen daarbij uitgaande van relatie, autonomie en

competentie. Hierbij worden bewuste keuzes gemaakt over het wat en hoe de stof wordt aangeboden. Indien nodig worden hier beredeneerde andere keuzes gemaakt.

De Intern Begeleider bespreekt cyclisch (6 wekelijks) het PDGO en laat dit tijdens zorgoverleggen teambreed weer terugkomen. Zoals in het vorige hoofdstuk besproken moeten we dit straks in het IKC handen en voeten geven.

Handelingsgericht werken (HGW)

Voor de onderwijsplanning op onze school gebruiken we het pedagogisch en didactisch groepsoverzicht (PDGO) en de didactische groepsplannen. Deze worden periodiek bijgesteld door de groepsleerkrachten aan de hand van observaties, gesprekken en toetsgegevens. Per leerling wordt in kaart gebracht wat de stimulerende en belemmerende factoren zijn in het leren. Daarnaast wordt er in de dag-/weekplanning gestuurd op het analyseren van het dagelijks werk. De afstemming op de instructiebehoeften van de leerlingen wordt hiermee zichtbaar vastgelegd. De interne begeleider bespreekt tijdens de leerlingbesprekingen met de groepsleerkrachten de specifieke leerling met extra ondersteuningsbehoefte en de aanpak van de leerkracht daarbij. De focus ligt op het cyclisch werken: waarnemen, begrijpen, plannen en realiseren.

Het uitgangspunt is: welke aanpak succes heeft en welke doelstellingen in de volgende periode haalbaar zijn voor deze leerlingen. De stappen die bij het handelingsgericht werken gemaakt worden zijn:

- 1) evalueren voorgaande didactische groepsplannen d.m.v. analyse van de toetsresultaten ('wat maakt dat de leerling uitval heeft laten zien?');
- 2) verzamelen leerlinggegevens in groepsoverzicht (PDGO) a.d.h.v. observaties en gesprekken en vervolgens de onderwijsbehoeften benoemen (wat heeft/hebben deze leerling(en) komende periode nodig?);
- 3) clusteren van leerlingen op grond van hun instructiebehoeften, waarbij ook rekening wordt gehouden met eventuele onderwijsbehoeften;
- 4) opstellen van de didactische groepsplannen;
- 5) uitvoeren van de didactische groepsplannen.

5.3. Zien!

ZIEN! is een expertsysteem dat meer doet dan het volgen van de leerling. De ZIEN!-leerkrachtvragenlijst geeft op basis van een analyse van observaties concrete doelen en handelingssuggesties. Als aanvulling kunnen ook leerlingen een tweetal vragenlijsten invullen, die dezelfde dimensies bevragen. Op die manier wordt de leerkracht geholpen in het nadenken over een eventuele aanpak voor een groep of leerling. Met ZIEN! kan het gehele proces van handelingsgericht werken doorlopen worden, van signalering tot handelen.

Vanaf groep 5 nemen we ook de Leerlingevragenlijsten van Zien! af. De vragenlijst Leer- en leefklimaat en de vragenlijst Veiligheidsbeleving. De eerste vragenlijst bevraagt evenals de leerkrachtvragenlijst de onderdelen betrokkenheid en welbevinden. Daarnaast bevat de vragenlijst ook stellingen met betrekking tot de categorieën relatie andere kinderen, autonomiebeleving, pestbeleving en pestgedrag.

De vragenlijsten worden door de leerkrachten geanalyseerd en besproken met de IB-er. Welbevinden wordt altijd tijdens de portfoliogesprekken besproken. Mocht er n.a.v. de resultaten opvallende zaken naar voren komen, wordt dit met de ouders besproken.

5.4. Sociogram

Het inzetten van een sociogram doe je om een positieve, samenwerkende klas te bevorderen. Door het inzetten van een sociogram krijg je inzicht in de relaties in de klas. Op basis hiervan kun je gedrag tussen kinderen bevorderen of juist sturen. Door de uitslag van een sociogram zie je welke leerlingen populair zijn maar ook welke leerlingen buitengesloten of genegeerd worden. Op het moment dat er opvallende zaken zijn, wordt dit met ouders en kind(eren) besproken.

Leerkrachten worden voortdurend geschoold rondom de mogelijkheden en functies van ParnasSys. Mocht een leerkracht meer scholing willen, dan kan dit aangevraagd worden.

5.5. Pedagogisch Pact

Het innovatieproject PACT streeft naar een pedagogische omgeving waarin álle kinderen samen kunnen opgroeien. PACT richt zich daarbij bewust op jonge kinderen: 0-12 jaar. Dit vraagt om inclusieve voorzieningen van hoge kwaliteit.

De kwaliteit van de medewerkers én het realiseren van integrale teams is daarbij cruciaal.

PACT heeft vanaf de start in 2015 ervoor gekozen om de werkvloer centraal te stellen.

Hoe realiseer je als team van medewerkers, afkomstig uit basisonderwijs, kinderopvang en jeugdhulp, deze ambitie? Wat betekent dit voor de betrokken organisaties en beleidsmakers? En wat zijn de gevolgen voor de opleiding van pedagogische professionals?

De afgelopen jaren heeft PACT initiatieven en voorlopers op dit terrein ondersteund en gevolgd, zowel praktisch als met behulp van wetenschappelijk onderzoek.

De kennis die vergaard is, wordt landelijk en regionaal verspreid en ingezet voor nieuwe initiatieven.

PACT werkt met een team van regionale ambassadeurs, Deze experts op het terrein van samenwerking tussen onderwijs, kinderopvang en jeugdhulp zijn beschikbaar voor kennisdeling, advisering en het opbouwen van netwerken.

De directeur en lb-er van De Octopus zitten in een werkgroep om kennis te vergaren en te delen omtrent bovenstaande zaken. Daarbij worden zij ondersteunt door één van de ambassadeurs.

Handelingsgericht werken (HGW)

Voor de onderwijsplanning op onze school gebruiken we het pedagogisch en didactisch groepsoverzicht (PDGO) en de didactische groepsplannen. Deze worden periodiek bijgesteld door de groepsleerkrachten aan de hand van observaties, gesprekken en toetsgegevens. Per leerling wordt in kaart gebracht wat de stimulerende en belemmerende factoren zijn in het leren. Daarnaast wordt er in de dag-/weekplanning gestuurd op het analyseren van het dagelijks werk. De afstemming op de instructiebehoeften van de leerlingen wordt hiermee zichtbaar vastgelegd. De interne begeleider bespreekt tijdens de leerlingbesprekingen met de groepsleerkrachten de specifieke leerling met extra ondersteuningsbehoefte en de aanpak van de leerkracht daarbij. De focus ligt op het cyclisch werken: waarnemen, begrijpen, plannen en realiseren.

Het uitgangspunt is: welke aanpak succes heeft en welke doelstellingen in de volgende periode haalbaar zijn voor deze leerlingen. De stappen die bij het handelingsgericht werken gemaakt worden zijn:

- 1) evalueren voorgaande didactische groepsplannen d.m.v. analyse van de toetsresultaten ('wat maakt dat de leerling uitval heeft laten zien?');
- 2) verzamelen leerlinggegevens in groepsoverzicht (PDGO) a.d.h.v. observaties en gesprekken en vervolgens de onderwijsbehoeften benoemen (wat heeft/hebben deze leerling(en) komende periode nodig?);
- 3) clusteren van leerlingen op grond van hun instructiebehoeften, waarbij ook rekening wordt gehouden met eventuele onderwijsbehoeften;
- 4) opstellen van de didactische groepsplannen;
- 5) uitvoeren van de didactische groepsplannen.

We zijn aan het onderzoeken of we het HGW kunnen optimaliseren. Daarvoor gebruiken we het boek Goed Onderwijs³ en de daarbij horende kijkwijzers. In het [schooljaarplan](#) staan onze interventies uitgebreid beschreven.

³ Goed Onderwijs; Praktijdboek basisonderwijs Amsterdam Drewes en Van Dael

6. Preventieve activiteiten

6.1. Pedagogisch klimaat en sociale veiligheid

Feiten: (gebaseerd op diverse wetenschappelijke onderzoeken uit de jeugdzorg) - Kinderen brengen een groot deel van de tijd door in een groep. - Een open groepsklimaat heeft een positieve invloed op succes. - Vier punten die van groot belang zijn voor een goed leefklimaat:

o De responsiviteit van de leerkracht (groepsleider)

o De mate van het gevoel hebben iets te leren

o Structuur

o Onderlinge relatie tussen jongeren - Jongeren in een negatief groepsklimaat vervelen zich vaak, missen perspectief en voelen zich niet "veilig" - Extreem strenge of onduidelijke en onvoorspelbare regels, geen vertrouwen en aandacht krijgen, klachten die niet serieus genomen worden en leraren (groepsleiders) die zich niet aan de regels houden zijn van zeer grote invloed op het leefklimaat.

In de KERN gaat het om 3 pedagogische aspecten:

- veiligheid en ondersteuning bieden
- ruimte scheppen voor leren en ontwikkeling
- regels en grenzen stellen

Hier komt bij dat er aandacht nodig is voor de interacties tussen kinderen.

Zes uitgangspunten voor een pedagogisch klimaat:

1. Emotionele steun en sensitieve responsiviteit.
2. Autonomie en ruimte.
3. Structureren en grenzen stellen.
4. Informatie geven en uitleggen.
5. Begeleiden van interacties tussen kinderen.
6. Stimuleren en ondersteunen van interacties tussen kind, ouders en school.

Pesten is een stelselmatige vorm van agressie waarbij één of meer leerlingen bewust proberen een andere leerling, fysiek, verbaal of psychologische schade toe te brengen. Bij pesten is de macht ongelijk verdeeld.

Pesten⁴ hoort tot de meer omvattende categorie "sociale onveiligheid", daartoe behoren ook fysieke en verbale agressie, discriminatie en andere incidentensoorten. Pesten onderscheidt zich van die incidentensoorten, omdat het indringende en langdurige gevolgen kan hebben voor met name de gepeste, maar ook voor de pester, omstanders en de leerprestaties en sfeer op school

⁴ Definitie Nederlands Jeugdinstituut

De lijn op onze school is dat we t.a.v. pesten als school werken aan preventie, tijdig signaleren, adequaat ingrijpen, nazorg en monitoring.

Door te werken aan een positief klimaat met een heldere structuur en afspraken werken we er aan pesten te voorkomen. Tegelijkertijd weten we dat pesten overal voorkomt. Daarom blijven we elke dag werken aan dit goede en veilige klimaat en zijn we scherp op signalen die kunnen wijzen om onveilige en pestsituaties. Mocht pesten worden gesignaleerd dan gebruiken we het zogenaamde [Pestprotocol](#).

We hebben daarbij oog voor het kind en zijn omgeving en houden een proces rond pesten nauwkeurig in beeld.

Door het aanbieden van activiteiten, programma's en voorlichting gericht op veilig gedrag en het voorkomen van onveilig gedrag, wordt de sociale veiligheid op school en daarbuiten versterkt en wordt de weerbaarheid tegen onveilige situaties vergroot. Het gaat hierbij voornamelijk om aandacht voor de volgende thema's:

6.2. Voorkomen en tegengaan van pesten

Pesten komt op elke school en in elke klas voor. Ook buiten de school, op weg van school naar huis, thuis of op een sportclub wordt gepest. In de klas praten met leerlingen over wat pesten is, wat pesten met iemand doet, hoe je elkaar kunt helpen en hoe je hulp kunt vragen als je met pesten te maken hebt, helpt leerlingen pestsituaties te duiden en escalatie te voorkomen.

Middels Zien!, tevredenheidsenquête, observaties, sociogram en tijdens de lessen mediapaspoort zijn we zeer alert op mogelijk pestgedrag of aanwijzingen dat een kind gepest wordt.

Pesten kan ook schoolbreed onderwerp van gesprek zijn. Bijvoorbeeld door het organiseren van ouderavonden waarop met ouders besproken wordt wat geregeld is binnen de school om pesten te voorkomen en aan te pakken en welke rol ouders hierbij hebben. In het schooljaar 2017-2018 is mediawijsheid en "empowerment" door een mediacoach op een ouderavond besproken.

6.3. Actief burgerschap en integratie

Leerlingen worden op school voorbereid op deelname aan de maatschappij. Er zijn verschillende manieren waarop scholen de opdracht tot bevordering van burgerschap en integratie kunnen invullen. Er is niet één manier de beste of voor alle situaties geschikt. Zo spelen bijvoorbeeld de samenstelling van de leerlingen en de wensen van ouders, binnen de grenzen van wet en regelgeving een rol. Scholen hebben daarom ruimte voor eigen invulling.

Leerlingen leren op de thema's diversiteit, acceptatie en tolerantie te reflecteren op het eigen handelen, een respectvolle houding en een bijdrage aan de zorg voor hun omgeving. Ze leren over verschillende achtergronden en culturen van leeftijdgenoten en maken hier kennis mee.

Volgens de Kerndoelen Primair Onderwijs bieden de scholen leerlingen in het basisonderwijs lesstof aan over:

- hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger.
- leren zich te gedragen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen.

- hoofdzaken over geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen
- respectvol om te gaan met verschillen in opvattingen van mensen.

Volgens de Kerndoelen voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs bieden scholen leerlingen lesstof aan over:

- overeenkomsten, verschillen en veranderingen in cultuur en levensbeschouwing in Nederland
- het daarmee in verband brengen van eigen en andermans leefwijze
- de betekenis voor de samenleving van respect voor elkaars opvattingen en leefwijzen.
- hoofdlijnen hoe het Nederlandse politieke bestel als democratie functioneert en hoe mensen op verschillende manieren bij politieke processen betrokken kunnen zijn.
- de betekenis van Europese samenwerking en de Europese Unie voor zichzelf, Nederland en de wereld.

Actief burgerschapsvorming en sociale integratie kunnen worden verdeeld in drie domeinen:

[democratie, participatie en identiteit](#):

- Democratie omvat zowel de grondbeginselen en hoe die in het dagelijkse leven worden toegepast, als de staatsrechtelijke aspecten.
- Participatie is een kenmerk van de democratische grondhouding en betreft het actief deelnemen aan het verbeteren van de omgeving.
- Identiteit gaat over de wisselwerking tussen persoon en omgeving en hoe persoonlijke opvattingen bepalend zijn voor het gericht zijn op de gemeenschap.

Momenteel speelt de ‘vluchtelingenproblematiek’ en alle emoties die dit bij de inwoners van Nederland oproept; voor kinderen kan het verwarrend zijn om feiten en emoties te scheiden en hun eigen mening te vormen. Inzetten op informatie verwerven, informatie geven en helpen de vaardigheden te ontwikkelen, kan hierbij helpen.

6.4. Sociale competenties

Positief sociaal gedrag van leerlingen bevordert de veiligheid op school. De school besteedt in de lessen aandacht aan het aanleren van een positieve manier van omgaan met elkaar, het nemen van beslissingen, het constructief oplossen van conflicten, open te staan voor verschillen tussen mensen en weerbaarheid. Leerkrachten en ouders zijn hierbij rolmodel. Vanuit Zien! worden er handelingssuggesties gegeven op basis waarvan wij het lesaanbod aanbieden.

6.5. Mediawijsheid

De maatschappelijke impact van media wordt steeds groter. Daarom is het belangrijk dat leerlingen kritisch met media om kunnen gaan. Ze moeten leren hoe ze al die informatie kunnen filteren en hoe ze actief en bewust deel kunnen nemen aan onze mediasamenleving. Vandaar dat we schoolbreed het [Mediapaspoort](#) hebben ingevoerd waarbij we “empowerment” erg belangrijk vinden.

6.6. Tegengaan van radicalisering

Voedingsbodem voor radicalisering zijn gevoelens en ervaringen van achterstelling, discriminatie, vernedering, uitsluiting of onrecht, persoonlijke gebeurtenissen die leerlingen onzeker maken over wie ze zijn en psychische problematiek.

Gezien de soms (eenzijdige) rol van (social) media, bespreken we thema's zoals aardbevingproblematiek en IS ook in de klassen.

7. Signaleren en effectief handelen

7.1. Signaleren en effectief handelen bij signalen van grensoverschrijdend gedrag

Grensoverschrijdend gedrag vindt vaak plaats buiten het zicht van de leerkracht. Pesten als de leerkracht zich omdraait naar het digibord, agressie in het fietsenhok, discriminatie op internet. Aan de sfeer in de groep en aan het gedrag van leerlingen merkt de leerkracht dat er iets niet in orde is. Bijvoorbeeld wanneer een praatgrage leerling opeens heel stil is, wanneer een leerling aan het eind van de les steeds aan het bureau van de leerkracht staat voor een kletspraatje of wanneer er een broeierige sfeer in de groep hangt. Er is niet meteen de vinger op te leggen wat er aan de hand is. En het kan ook heel goed zijn dat het gevoel weer over waait. In voorgaande hoofdstukken zijn vele onderdelen van signaleren naar voren gekomen. Naast structurele zaken zoals Zien!, de Tevredenheidsenquête, sociogram, observaties door leerkrachten, Ib-er, directeur, is het zeer belangrijk dat leerkracht in gesprek is met het kind en ouders. Zien en gezien worden.

7.2. Grensoverschrijdend gedrag

Het tijdig signaleren, begrenzen en aanpakken van grensoverschrijdend gedrag zorgt ervoor dat situaties niet escaleren en de gevolgen voor slachtoffers zo veel mogelijk beperkt worden. Op het moment dat duidelijk is dat leerlingen gedrag vertonen dat op school niet getolereerd wordt, heeft een leerkracht, maar ook elke andere schoolmedewerker de taak in actie te komen. Welke actie volgt hangt af van de afspraken die hierover zijn in de school. In het veiligheidsplan staan protocollen die gevolgd dienen te worden. Een protocol beschrijft de te volgen procedure, stuurt de beslissingen van een medewerker en geeft voor een specifieke situatie aan wie actie neemt, wat hij doet en op welke manier. Het is een concreet handlingsplan gebaseerd op de visie van de school. Medewerkers wegen voortdurend af of gedrag van leerlingen nog toelaatbaar is, of een grens overschrijdt. Vaak is het niet zo zwart wit. De context van een situatie bepaalt hoe gedrag geduid moet worden. Met collega's deze afwegingen bespreken, helpt een medewerker om de grens tussen toelaatbaar en niet toelaatbaar makkelijker te bepalen en om er met elkaar een lijn in te trekken. Het is zinvol om de manier waarop opgetreden is bij grensoverschrijdend gedrag met collega's en eventueel met ouders te bespreken. Ouders hierbij betrekken levert meestal meer begrip en samenwerking op.

Het [pestprotocol](#) biedt hiervoor handreikingen en als het gaat om [verbaal en/of fysiek geweld](#), hebben we een duidelijk protocol vastgesteld.

8. Slot

Deze notitie geeft een goed beeld op welke vlakken we ons hebben ontwikkeld en waar onze ontwikkel kansen liggen. Het KindCentrum zal zeker als positieve vliegwiel gaan dienen om het pedagogisch fundament uit te bouwen. Hier is veel kennis aanwezig.

De notitie is zo geschreven dat het linkt naar bijlagen. Deze bijlagen zullen jaarlijks terugkeren om te borgen. De “to do” lijst van het veiligheidsplan en website burgerschapsplan zullen als basis gaan dienen voor het in kaart brengen van de ontwikkeling.

Uiteindelijk gaat het erom dat het niet slechts papier blijft. Door het te bespreken met team, kinderen, ouders en andere stakeholders, maken we het tot een levendig document.

Mocht u n.a.v. deze notitie nog vragen hebben, dan kunt u altijd bij de leerkracht of directie terecht.